

Тинчликни қадрлайлик!

15:13 / 22.04.2017 3126

Тинчликнинг энг катта неъматлардан экани ҳаммамизга маълум. Унинг қадрига етмоқ, уни асраб авайламоқ бизнинг зиммамиздаги бурчимиздир. Бу барча пайғамбарларнинг суннатидир. Қуръони каримда Иброҳим а.с.нинг Макка ҳақида қилган дуоларида бунинг тасдиғини кўрамиз. У оятда Маккага тинчлик ва унинг аҳлига ризқ сўраганликлари зикр қилинган. Бу ҳақида шундай дейилади:

نَمَّ آمَنَاتِ اَرْمَثَلَا نَمُ هَلْهَاقُ زُرَاوْ اَنَمَا اَدَلَبْ اَدَهْ لَعَجَابْ بَرْمِي هَارِبِ اِلْ اِقْدَاوْ
يَلْ اِرْطَضَا مُثْ اَلْيَلَقْ هُ عَعْتَمُ اَفْ رَفَكَ نَمَوَلْ اِقْرَحْ اَلْ اَمُوَيْلْ اَوَلْ لَابْ مُنْمُ
(126) رِي صَمَّ اَلْ سُنَّ بَوْرَانْ لَابْ اَدَع

“Эсланг: Иброҳим: “Эй, Раббим, бу (Макка)ни тинчлик шаҳри қилгин ва унинг аҳолисидан Аллоҳга ва охират кунига ишонувчиларга (турли) мевалардан ризқ қилиб бергин” (Бақара;126)

Ўша пайтда ҳам Макка шаҳри тинч эди. Тинч бўлиб турган жойга яна тинчлик сўраб дуо қилиш шу жойда тинчлик бардавом бўлсин дейишни ифодалайди. Демак, тинчлик ҳукм суриб турган жойга яна тинчлик сўраб дуо қилиш мақсадга мувофиқ амаллардан экан. Шу билан бирга оятда аввал тинчлик, сўнгра ризқ сўралганидан тинчликнинг ризқдан-да муҳимроқ, улуғроқ неъмат эканлиги маълум бўлади.

Тинчлигини йўқотган юрт худди юлдузини йўқотган осмон каби зимистонга айланади. У юртнинг қанчалар унумдор ерлари, дов-дарахтлари, анҳорлари бўлмасин, у худди харобага айланган, биров ундан манфаат ва фойда ололмайдиган саҳрога ўхшаб қолади. У юртда на роҳат ва на хотиржамлик бўлади. Бугунги кунда атроф мамлакатларда бўлиб турган беқарорликлар бунинг ёрқин далилидир.

Аксинча тинчлиги бор юрт эса гарчи саҳро бўлиб, ундан гиёҳ унуб чиқиши қийин бўлса ҳам, у ерда истиқомат қилаётганларга ўзининг ана шу тинч ватани хотиржам ҳаёт кечириши учун энг қулай маскан ҳисобланади.

Демак, ҳар бир жон, у ким бўлишидан қатъий назар, қайси касб, қандай мартаба, қанча обрўли бўлмасин, тинчликда ҳаёт кечиришга муҳтождир.

Чунки хавфсираган киши хотиржам тунамайди, хотиржам тонг оттирмайди, хотиржам яшамайди. Доим қалби қалқиб, безовта бўлади. Ўз моли, жони, оиласи ва касбида хавфсираб юради.

Тинчлик бўлса инсонларнинг ҳаёти фаровон бўлади, Раббиларига эса хотиржамликда ибодат қиладилар. Бунга барчамиз гувоҳ бўляпмиз.

Харим ан-Наимдан Ҳажжож ибн Юсуф сўради: “Неъмат нима?”. У: “Тинчлик, чунки мен хавфсираган кишининг ҳаётдан манфаатланганини кўрмадим”, деб жавоб берди.

Тинчлик – барча давлатлар ва барча жамиятларнинг талаб қилган асосий мақсадидир. Тинчлик учун қанча ҳаракатлар, қанчалар харажатлар қилинади.

Бу неъмат ўта қадрли неъмат бўлганлиги сабабли Аллоҳ таоло Қуръони каримнинг бир неча оятларида бандаларига бу неъматни миннат қилиб зикр қилади:

مَوْلَانُمْ سَأَلْنَا فطَحْتُ وَيَوْمَ آتَيْنَاهُمْ أَن لَعَجَ أَن أَوْرِي مَوْلَا

Яъни, **“Улар ўзларининг атрофларидаги одамлар қирғинга учраб турган бир пайтда, биз (Маккани) осойишта ҳарам қилиб қўйганимизни кўрмадиларми?!”** Анкабут – 67

Қурайш сурасида ҳам Аллоҳ таоло Макка аҳлига берган икки катта неъматини эслатади:

(4) فَوَخَ نُمْ مُمْ نَمَ آوَعُ وَحُ نُمْ مُمْ غَطَا يَدِّي (3) تَبَّ لِي أَدَهَّ بَرَّ أُوْدُبَعِّي لَف

Яъни, **“Мана шу уй(каъба)нинг парвардигорига ибодат қилсинлар! зеро, (У) уларни очликдан (қутқариб) таомлантирди ва хавф (ва хатар) дан хотиржам қилди.”** (Қурайш;3-4)

Тинчлик неъматини – инсоният уни сақлашлик учун хоҳ қимматли бўлсин, хоҳ арзон бўлсин барча нарсасини, ақл-заковат, мол-дунё ва куч-қувватини сарфлашига ҳақли бўлган улкан неъматдир!

Бу неъмат бардавом бўлиши учун унинг сабаблари, уни тутиб турувчи омиллари ва устунлари ҳам бардавом бажарилиши лозим бўлади.

Шуларнинг асосийси ва энг улуғи Аллоҳга иймон келтириш ҳисобланади.

نُودَتُّهُمُ مَهْوٌ نُمَالٌ مُهَلَّ كَيْلٌ وَوَأُمْلُطُ مَهْنَامِي أَوْسُبَلِي مَلَوٌ أُونَمَ آ نِي دَلَا

Яъни, “Имон келтирган ва имонларини зулм (ширк) билан қориштирмаганлар - айнан ўшаларга хавфсизлик (бордир) ва улар тўғри йўл топганлардир. Анъом;82

Яна бир оятда эса шундай дейилган:

أَمْ يَلْعَنُ أَرْكَاشٌ لِّلَّهِ الْكَافِرُونَ مِمَّنْ قَدَّمُوا عُوقُوبَتَهُمْ وَالْحَرَامِينَ لَمَّا حُرِّمُوا عَلَيْهِ الْحَرَامُ وَنَدَّبُوا إِلَيْهِ فَوَافُوا وَعْدَ اللَّهِ وَلَوْلَا فَخْرُ الْأَعْرَابِ لَفِي السَّمَاءِ لَعْنَةُ اللَّهِ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لَمَّا حُرِّمُوا عَلَيْهِ الْحَرَامُ وَنَدَّبُوا إِلَيْهِ فَوَافُوا وَعْدَ اللَّهِ وَلَوْلَا فَخْرُ الْأَعْرَابِ لَفِي السَّمَاءِ لَعْنَةُ اللَّهِ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لَمَّا حُرِّمُوا عَلَيْهِ الْحَرَامُ وَنَدَّبُوا إِلَيْهِ فَوَافُوا وَعْدَ اللَّهِ
)147(

Яъни, “Агар шукр қилсангиз ва имон келтирсангиз, Аллоҳ сизларни азоблаб нима ҳам қилади?! Аллоҳ шукрни қабул этувчи ва билувчи зотдир.” (Нисо;147)

Демак иймон ва шукр тинч ҳаёт учун асосий омиллардандир. Бу неъматни сақлашни истасак, доим тинч ва хотиржам ҳаёт кечирайлик десак, Раббимизга иймон келтириб, ана шу иймоннинг тақозасида ҳаёт кечирайлик. Раббимиздан келган эслатма ва насиҳатларни унутмайлик. Акс ҳолда Аллоҳ таоло огоҳлантириб айтадики:

مَوِيَّاتٍ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَعَادِ الْجَانِّ وَالْوَعْدِ الْوَعْدِ لَمَّا حُرِّمُوا عَلَيْهِ الْحَرَامُ وَنَدَّبُوا إِلَيْهِ فَوَافُوا وَعْدَ اللَّهِ وَلَوْلَا فَخْرُ الْأَعْرَابِ لَفِي السَّمَاءِ لَعْنَةُ اللَّهِ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لَمَّا حُرِّمُوا عَلَيْهِ الْحَرَامُ وَنَدَّبُوا إِلَيْهِ فَوَافُوا وَعْدَ اللَّهِ

Уларга эслатилган нарсадан (катта) бир қисмини унутдилар. Шундан кейин уларнинг ўрталарида қиёмат кунигача адоват ва нафрат қўзғатдик. Моида 14

Демак, тинчликнинг бузилишига бандаларнинг ўз Раббиларидан келган эслатмани унутишлари сабаб бўлар экан.

Тинчликни сақлашлик учун кишиларни, фарзандларни, аёлларни, хуллас ҳар бир шахсни Аллоҳнинг тоатида тарбиялаш, Аллоҳга маъсият қилишдан қайтариш лозим бўлади. Яъни, ҳар бир инсон ўзининг бурчи ва мажбуриятларини яхши билиши ва унга амал қилиши лозимдир.

Халқимиз муқаддас динимизга ва соф динимиз ақидасида йўғрилган миллий урф-одатларимизга қанчалик мувофиқ ҳаёт кечиришса, шунча жиноятлар олди олинади, тинч ва осуда ҳаёт таъминланади.

Тўғри тафаккур қилиш тинчликни рўёбга чиқаради. Тинчлик бардавом бўлиши учун фарзандларни, ёш авлодни ҳар хил бузуқ эътиқод ва нотўғри

фикр юритишдан асрашимиз лозим бўлади. Улар орасида бирор бир фаҳш, мункар иш ва нотўғри ғояларни тарқалишига йўл қўймаслигимиз керак. Бу борада динимиз шомил ва комил бўлиб, етарли кўрсатмаларни белгилаб берган. Бирор нарсани унутиб қолдирмаган.

Ҳар хил фитна-фасод чиқарувчи, дин номидан иш қилувчи, турли иғволарни тарқатувчи мунофиқларнинг ишлари тўхтатилса, тинчлик неъматни сақланади.

Неъматларга шукр қилиш ҳам тинчликни сақловчи омиллардандир.

لَّكُم مِّنْ أَعْمَارِهِمْ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْمَوْتُ أَوْ يَغِيظُوا اللَّهَ ۚ وَمَن يَغْضَبِ اللَّهَ يَكْذِبْ ۗ وَمَن يَكْذِبْ يَكُفِّرْ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۚ

Яъни, **“Аллоҳ бир шаҳарни (яъни, Маккани) мисол келтирур: у тинч, сокин (шаҳар) эди, ҳар томондан ризқи кенгу мўл келиб турар эди. Бас, у (аҳолиси) Аллоҳнинг неъматига ношукрлик қилгач, Аллоҳ унга (аҳолисига) бу “ҳунарлари” сабабли очлик ва хавф либоси (балоси)ни тотдириб қўйди”**. Наҳл-112

Демак, тинчлик бардавом бўлиши учун биздан талаб қилинадиган нарса ушбу неъматга шукр келтириш экан. Агар бу неъматга шукр қилинмаса, Аллоҳ таоло бунинг ўрнига хавф-хатарни алмаштириб қўяди, бундан Аллоҳнинг ўзи асрасин!

مَنْ سَفِهَنَّا بِأَبٍ أَوْ زَيْنٍ أَوْ مَوْلَىٰ سَفِهْنَا بِأَبٍ ۗ أُولَٰئِكَ هُمُ الَّذِينَ يَرَوْنَ اللَّهَ كَمَا يَرَوْنَ الْبَنَاتِ ۗ أُولَٰئِكَ هُمُ السَّافِهُونَ ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ۚ

Яъни, **“Албатта, Аллоҳ бирор қавм ўзларидаги нарса (яхши ҳолат)ни ўзгартирмагунларича, улардаги нарса (ҳолат)ни ўзгартирмас”**. Раъд;11

Яъни, биз тинчлик учун лозим бўлган шукрни ва тинчликни сақлаб туриш учун керак бўлган ҳаракатни тўхтатмасак, Аллоҳ таоло бизда ҳукм суриб турган тинчлик неъматини хавфга ўзгартирмайди.

Инсонларнинг бирлиги, ҳаётнинг гуллаши, ризқнинг мўл-кўл бўлиши, инсонларнинг ўзаро маърифат ҳосил қилиши, илм олишга имконият, уммат, жамият, уламолар ўртасида бирликнинг мустаҳкамлиги, жамият ва яққа шахс ўртасида алоқанинг яхшиланиши, ҳамма бир сўз устида жамланиши, бир ёқадан бош чиқариши, инсонлар ўзаро манфаат алмашиши, қўни-қўшни ва қавми-қариндошнинг ҳолидан хабар олиб

туриш, силаи-раҳм қилиш, ибодатлардаги хотиржамлик ва Ер юзида Аллоҳ таоло рози бўладиган ҳаётни кечирishга асосий сабаб тинчликдир.

Тинчликнинг бузилиши эса илм ва маърифат йўлининг тўсилиши, ўзаро яхшиликнинг узилиши, уламолардан ҳикматлар тинглаш имконининг йўқолиши, силаи-раҳмнинг узилиши, касаллар ўзларининг дардига табиб топа олмаслиги, табиб топса дори-дармон топа олмасликлари, ҳаётнинг издан чиқиши, одамларнинг юртини тарк этиб кетиши, оиласидан йироқда бўлиши, ўзаро келишувлар, ақдлар ва аҳдларнинг бузилиши, тараққиётнинг таназзулга учраши, ишлаб чиқаришнинг камайиб кетиши, тижоратларнинг тўхтаб қолиши, касб қилишнинг қийинлашиши, нарх-наво кўтарилиб яшаш оғирлашиши, ҳар бир тўғри ёки нотўғри хабарларнинг тарқалиб юриши, одамларнинг эшитганига ишониб кетавериши, халқ ўртасида ваҳиманинг тарқалиши, рост хабарларнинг инкор қилиниши, одамларнинг бегуноҳ қонлари тўкилиши, аёлларнинг бева қолиши, ёш болаларнинг етим бўлиши ва ҳ.к.з.ларга сабаб бўлади. Тинчлик йўқолса жаҳолат кучаяди, ҳар хил жиноятлар кўпаяди, зулм тарқалади.

Таъкидалб айтамикки, ҳар бир инсон учун тинчлик зарур ва бу муқаддас динимизнинг, шариатимизнинг талабидир. Бу ҳақида набий с.а.в. шундай деганлар:

**امناكف هموي ماعطه دنعه دسج يف ىفاعم ه برس يف انم آ حبصأ نم
ايندلا هل تزيج**

Яъни, **“Ким оиласи тинч, жасади саломат ва ҳузурида бир кунлик таоми бор ҳолатда тонг оттирса, унга дунё тўлиғича берилибди”.** (*Бухорий, ал адаб ал муфрад*)

Эътибор қилинг, пайғамбар с.а.в. биз учун энг муҳим бўлган, лекин биз кўпинча одатда унга эътибор қилмайдиган уч нарсани зикр қиляпти. Тинчлик, саломатлик ва моддий таъминот. Аллоҳга ҳамдлар бўлсин, бугун бу неъматларнинг барчасига эришиб турибмиз. Бардавом бўлиши учун эса, уни сақлашимиз ва қалб, тил ва аъзолар билан шукр қилишимиз лозим бўлади.

Бугун жаҳонда рўй бериб турган нотинчликлардан ғафлатда қолмаслигимиз керак. Инсонни ҳалокатга учратадиган мусибатларнинг энг ёмони бу – **ғафлатдир. Ғафлат кўринмас касаллик.** Биз ана шу ғафлат исканжасидан чиқишимиз керак. Мажбуриятлардан ғафлатда яшаш, Роббисидан, охиратдан, Ватаннинг олдидаги бурчдан, ота-онанинг

ҳаққидан, Фарзанду-аҳли аёл олдидаги мажбуриятдан, қўшнилар ҳаққидан ғафлатда яшаш катта мусибатларнинг келишига сабаб бўлади.

Шунинг учун Аллоҳ таоло жаҳаннамга тушадиган, унга ўтин бўладиган инсонларни Қуръони каримда баён қилиб шундай дейди:

الَّذِينَ يُغْنُوهُمْ عَنْ مَالِهِمْ وَأَبْوَابُكَ فَتَقْدِرُونَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ
الَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْبَخْسَ مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ
الَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْبَخْسَ مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ
الَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْبَخْسَ مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

Яъни, “жинлар ва инсонларнинг кўпчилигини жаҳаннам учун яратганмиз. Уларда қалблар бор, (лекин) улар билан “англамайдилар”. Уларда кўзлар бор, (лекин) улар билан “кўрмайдилар”. Уларда қулоқлар бор, (лекин) улар билан “эшитмайдилар”. Ана ўшалар ҳайвонлар кабидирлар. Балки, улар (янада) адашганроқдирлар. Айнан ўшалар ғофиллардир. (Аъроф-179)

“Айнан ўшалар ғофиллардир.” Дарҳақиқат айнан ўшалар ғофиллардир. Чунки Аллоҳ таоло уларга мана шу аъзоларни омонат қилиб берганди, лекин улар бу аъзоларни хароб қилдилар, ҳаққини адо қилмадилар. Қалб ва ақл ҳақни англамаса, кўз ибрат назари билан қарамаса, қулоқ ҳақни тингламаса, уларнинг қиймати қанча?. Шунинг учун биз бундай ҳолатларда ғафлатда қолмай, доим хушёрлигимизни йўқотмаслигимиз лозим. Бу юртда ҳукм суриб турган тинчликни асраб-авайлаб, фарзандларимизга ҳам унинг қадрига етишларини ўргатишимиз лозим бўлади. Аллоҳ таоло бутун жаҳонда, хусусан мустақил юртимизда тинчликни бардавом айласин. Халқимизни эса унинг қадрига етадиган, шукрини адо қиладиган, Ўзининг розилигини топадиган халқлардан бўлишини муваффақ қилсин.

Қудратуллоҳ Сидиқметов